

Synpunkter på utvärderingsresultatens jämförbarhet

Ville Marjomäki

Den lagstiftning om utbildning som trädde i kraft i början av år 1999 innehåller en utvärderingsskyldighet som gäller all med offentliga medel ordnad eller understödd utbildning. Det är myndighetens uppgift att sköta om den externa utvärderingen och skolorna själva svarar för genomförandet av den interna utvärderingen.

Utvärderingsverksamhetens primära mål är inte att omforma kontroll- och tillsynsuppgiften i enlighet med de gångna årens inspektionsverksamhet, utan är en strävan efter att hjälpa till med att ordna och utveckla utbildningen så att de offentliga resurser som satsats på den blir utnyttjade på ett så resultatmässigt, dvs. ekonomiskt, effektivt och verkningsfullt sätt som möjligt. Målet med utvärderingen är också att förstärka *den öppna debatten om utbildningen* och den därpå baserade *demokratiska utvecklingsprocessen* i samhället.

Den interna utvärderingen är central för de folkhögskolor som baserar sin verksamhet på att söka uppgifter på eget initiativ samt ideologisk och pedagogisk frihet – och på en mer allmän nivå för det fria bildningsarbetet. Friheten med att själva uppställa bildningsarbetets innehållsmässiga mål och organisera verksamheten betonar ju att medborgarsamhällets varierande bildningsbehov skall beaktas i det fria bildningsarbetet. Utgångspunkten för att ordna verksamheten bör därför vara en omfattande medborgardiskussion. Därför behövs också en kontinuerlig *självutvärdering som är öppen, sker på flera olika områden och möjliggör jämförelse*.

Genomförandet av de mål och förväntningar som riktas på folkhögskolornas, liksom hela fria bildningsarbetets självutvärdering, förutsätter att utvärderingens resultat kan jämföras på en omfattande nivå. *Resultaten skall alltid kunna utvärderas och jämföras med offentligt accepterade kriterier*. De bör vara öppna och transparenta, vilket är ett viktigt kriterium med tanke på resultatens tillförlitlighet och trovärdighet.

För att kriterierna skall fyllas förutsätts, förutom offentlighetsvillkoret, en jämförbarhet först och främst inom varje utbildning som skall utvärderas men också mellan de olika utbildningarna eller andra utvärderingsobjekt (stödtjänster). Därför *skall utvärderingsarbetet basera sig på sinsemellan jämförbara utvärderingskriterier och metoder att samla utvärderingsmaterial, på ett genomförande i fråga om innehåll och metod samt på en kontinuerlig/upprepad utvärdering*.

Syftet med utvärderingen är att ge *alla parter inom utbildningsverksamheten tillförlitlig information om resultatmässigheten hos de genomförda utbildningarna* (innehålls

beskrivning av begreppet resultatmässighet ovan). Sådan öppet kontrollerbar information om både utbildningens nuläge och dess utvecklingsriktningar som erbjuds av en jämförande utvärdering behöver såväl de läroanstalter som ordnar utbildning som skolmyndigheterna och den politiska beslutsfattaren. Sådan information behöver också näringslivets representanter, arbetsmarknadsorganisationer och andra centrala intressentgrupper- och inte minst den som strävar efter att få sitt liv i ordning och som är i behov av utbildning.

Tillgången på sådan kritiskt utvärderad information som gäller utbildningen är i sista hand alltid också en fördel för den skola / den undervisningsinstitution som skall utvärderas. Visst är en pålitlig offentlig bild av den egna arbetsgemenskapen också *intressebevakning* när den är som bäst också med tanke på såväl potentiella studerande / kunder som andra intressentgrupper.

Jämförbar utvärderingsinformation behöver:

1. Läroanstalterna

- För att utveckla läroplanerna och deras detaljerade undervisningsinnehåll
- För att utvärdera hur de genomförda pedagogiska lösningarna fungerar
- För att förbättra undervisningens stödtjänster
- För att kartlägga studerande-/kundbelåtenheten
- För att främja arbetsatmosfären och personalens trivsel i arbetet

2. Undervisningsmyndigheterna

- För att utvärdera hur utbildningssystemet och dess delar fungerar
- För att kartlägga och precisera utvecklingsarbetets tyngdpunktsområden
- För att fatta resursbeslut om utbildningen
- För att sporra läroanstalternas spontana utvecklingsarbete

3. Den politiska beslutsfattaren

- Som underlag för det demokratiska beslutsfattande som utgör grunden för utbildningssystemets utveckling och resursering
- Som underlag för den öppna bildningspolitiska diskussion som behövs av informationssamhället

4. Arbetslivets parter

- För att förstärka motsvarigheten av den omfattande yrkeskunskap och utbildning som behövs i arbetslivet

- För att främja att sysselsättningen och utbildningen möts på de växlande arbetsmarknaderna
- För att utnyttja utbildningen vid utvecklandet av arbetslivets förhållanden så att sysselsättningen, arbetsplatsernas arbetsförhållanden och välbefinnandet i arbetet förbättras

5. Medborgare

- Som underlag för utbildningsvalen
- För studieplaneringen på den valda utbildningsbranschen
- För att ge en på erfarenhet baserad satsning för att utveckla utbildningen